

Näringsdepartementet

Landsbygdsavdelningen,
Enheten för skog, miljö och
forskning
N2021/02166

Svensk Däckåtervinning AB:s remissvar på Vägen mot fossiloberoende jordbruk, SOU 2021:67

Svensk Däckåtervinning AB vill lämna synpunkter på utredningen "Vägen mot fossiloberoende jordbruk", SOU 2021:67 och inkommer härmed med sitt yttrande.

Sammanfattning

Svensk Däckåtervinning har tagit del av ovanstående utredning och inkommer härmed med nedanstående kommentarer.

Just jordbruket kan anses vara en av de viktigaste samhällsnäringarna då det ytterst har som uppgift att förse människor och djur med föda. Den föda som jordbruket har i uppdrag att framställa baseras på kol i olika form (kolhydrater, fetter, proteiner mm) i samverkan med olika andra ämnen.

Utredningen saknar dels ett resonemang om jordbrukets prioriterade roll i en kolcykel-ekonomi, dels jordbrukets möjliga roll att binda kol.

Svensk Däckåtervinning anser vidare att utredningen saknar en dialog och ett resonemang kring hur jordbruket kan bli mer cirkulärt. Genom att steg för steg minska behovet av att tillföra jungfruliga resurser utifrån, t ex fosfor, kan det svenska jordbruket bli mer självförsörjande samtidigt som det minskar sitt klimatavtryck och behov av importerade varor, vilket därmed ökar självförsörjningsgraden.

Inom såväl klimatfrågor som miljöfrågor i allmänhet är det sålunda helt avgörande hur man anlägger systemgränserna och hur man hanterar helhetsperspektiven. Om till exempel insatser som i sig genererar koldioxid (t ex att använda en traktor för att öka tillväxten på en åker) leder till ökad bindning av kol i marken i högre omfattning så bör en analys genomföras för att se om minskning av traktoranvändningen riskerar att minska kolbindningen i större omfattning. I så fall blir åtgärden suboptimal. Utredningen saknar till stor del sådana resonemang och kan därför inte bedömas som helhet.

Svensk däckåtervinning föreslår trots detta att utredningens förslag kompletteras med följande konkreta åtgärder:

- Att staten tillsätter en utredning/expertkommitté för att införa systemperspektiv i samtliga fossilfrågor, gärna med början i jordbruksfrågan.
- Att staten utreder hur jordbruket kan användas för att binda kol i biosfären, med eller utan hjälp av fossilbaserade hjälpmedel och hur dessa relaterar i positivt/negativt nettotillskott av kol i atmosfär, biosfär eller improduktiv bindning under mark.

- Att staten utifrån systemperspektiv utreder för- och nackdelar med att öka inhemsk produktion av dessa näringsämnen genom återvinning av fosfor och kväve som sedan återförs till jordbruksmarken.

Om Svensk Däckåtervinning

Svensk Däckåtervinning AB (SDAB) är ett icke vinstdrivande kretsloppsföretag som utifrån det lagstadgade producentansvaret för däck organiserar insamling och återvinning av uttjänta däck. Svensk Däckåtervinning verkar och strävar mot att materialet, utifrån ett systemperspektiv, tas till vara på och kommer till så stor nytta som möjligt i kloka tillämpningar för både människa och miljö. I det arbetet vill Svensk Däckåtervinning bidra med kunskap och nyfikenhet om återvunnet däckgummi, utveckla ett återvinningssystem som inspirerar till skapande och kreativitet och som driver utvecklingsfrågor i nya tillämpningar där materialåtervinningen ökar.

Varför svarar Svensk Däckåtervinning på en promemoria om fossiloberoende jordbruk?

Vår verksamhet handlar om att finna bästa möjliga användning av återvunna däck för både samhälle och miljö. Det gör att vi behöver vara minst lika intresserade av vad som är bra för samhället och för naturen som vi är av däck. En av våra grundidéer är att förlänga livslängden på befintliga material med minst samma faktor som det mänskliga överuttaget av naturresurser. Ett exempel är att använda återvunna däck för att binda fosfor från jordbruk och avlopp.

I Årsrapporten 2020 resonerar vi kring hur vårt material påverkar ekosystemen, hur vi kan använda återvunnet däckmaterial till att understödja ekosystemens naturliga utveckling och återhämtning. Vi behöver värna om de naturliga ekosystemen och deras förmåga till fortlevnad, återhämtning och utveckling. Allt vi gör bör därför sättas i perspektivet av hur vi påverkar ekosystemen, dvs även däckåtervinningen. Svensk Däckåtervinning arbetar ständigt med frågan om hur däckåtervinning kan vara en del av att understödja ekosystemens naturliga återhämtning med hjälp av råvara från uttjänta och återvunna däck. Detta gäller inte minst för jordbruket. De däck som används för jordbrukets arbetsmaskiner, liksom andra däck, kan föras tillbaka till sektorn och bidra till att där hjälpa till med bland annat för att återvinna fosfor, minska övergödning eller öka kolinlagring i mark. På så vis kan vi få riktiga kretslopp inom hela sektorn. Att bruka jorden är dessutom en viktig del i hela kolcykeln. Genom att lagra mer kol i odlingsmark kan jordbruket som sådant bidra till att minska mängden koldioxid i atmosfären.

Övergripande synpunkter

Inom såväl klimatfrågor som miljöfrågor i allmänhet är det helt avgörande hur man anlägger systemgränserna och hur man hanterar helhetsperspektiven. Om till exempel insatser som i sig genererar koldioxid (t ex att använda en traktor för att öka tillväxten på en åker) leder till ökad bindning av kol i marken i högre omfattning så bör en analys genomföras för att se om minskning av traktoranvändningen riskerar att minska kolbindningen i större omfattning. I så fall blir åtgärden suboptimal. Utredningen saknar till stor del sådana resonemang och kan därför inte bedömas som helhet.

Jordbruk är en av de mest cirkulära verksamheter som finns. Själva fundamentet i jordbruk handlar om att lagra och omvandla koldioxid. Nyckel till att binda kol i marken är de gröna växterna eftersom de kan ta upp CO₂ direkt från luften, för att genom fotosyntesen omvandla CO₂ och vatten till syre och kolhydrater. Processen kräver också andra näringsämnen, vilka tas upp från omgivningen direkt och i samarbete med t ex mycel och bakterier. Om det skulle gå att öka denna förmåga i det moderna jordbruket skulle själva jordbruket i sig kunna bidra till att binda koldioxid i marken där det kan användas till att producera mer livsmedel.

Under rätt förutsättningar och i samverkan med UV-nedbrytning, bakterier, nematoder mm kan exempelvis däckmaterialet brytas ned till näringsämnen som tas upp i näringskedjan. Potentialen är stor men det återstår en hel del forskning och utveckling innan däckmaterial kan bli "mat" på detta sätt. Svensk Däckåtervinning är involverat i sådana projekt och hoppas att lösningar ska finnas innan 2030. Detta är ett av de forskningsområden som Svensk Däckåtervinning arbetar med för att däckåtervinning ska vara en del av att understödja ekosystemens naturliga återhämtning med hjälp av däck-applikationer. De däck som används för jordbrukets arbetsmaskiner kan föras tillbaka till sektorn och där hjälpa till med exempelvis kolinlagring. Detta är bara en av många möjligheter som finns för att öka kolinlagring i marken, som inte handlar om specifika brukarmetoder, utan om helt nya innovationer och applikationer. Om dessa kan utvecklas ökar jordbrukets potential för att inte bara bli fossiloberoende utan faktiskt bidra till att binda redan befintliga utsläpp i atmosfären.

SDAB föreslår därför:

- Att staten tillsätter en utredning/expertkommitté för att införa systemperspektiv i samtliga fossilfrågor, gärna med början i jordbruksfrågan.
- En satsning på forskning och utveckling kopplat till hur jordbrukets förmåga och möjlighet att binda kol i marken kan öka.

Gödselmedel (avsnitt 10.3.2)

SDAB vill framhålla vikten av ett inhemskt, kretslopp där återvunnen och tillgänglig fosfor ersätter den importerade även minskar sårbarheten i jordbruket i enlighet med regeringens livsmedelsstrategi.

SDAB föreslår därför:

- Att staten utifrån systemperspektiv utreder för- och nackdelar med att öka inhemsk produktion av dessa näringsämnen genom återvinning av fosfor och kväve som sedan återförs till jordbruksmarken.

SVENSK DÄCKÅTERVINNING AB

Fredrik Ardefors, VD